

dokonanej w dniach 23-24 marca 2013 r. na kierunku „pedagogika” prowadzonym w ramach obszaru nauk społecznych i humanistycznych na poziomie studiów pierwszego stopnia na Wydziale Nauk Humanistycznych i Administracji Powszechnej Wyższej Szkoły Humanistycznej „POMERANIA” w Chojnicach

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Amadeusz Krause - członek PKA

członkowie:

prof. dr hab. Bogusław Śliwerski – ekspert PKA

prof. dr hab. Iwona Chrzanowska – ekspert PKA

Artur Gawryszewski – ekspert formalno-prawny

Maja Bednarzewska – przedstawiciel PSRP

Krótką informacją o wizytacji

Polska Komisja Akredytacyjna po raz pierwszy oceniała jakość kształcenia na kierunku „pedagogika” prowadzonym na poziomie studiów pierwszego stopnia na Wydziale Nauk Humanistycznych i Administracji Powszechnej Wyższej Szkoły Humanistycznej „POMERANIA” w Chojnicach.

Wizytacja została przeprowadzona z inicjatywy PKA.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie przedłożonego przez Uczelnię raportu samooceny oraz przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni oraz Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego kierunku.

Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy Zespołu Oceniającego PKA.

Załącznik nr 1 Podstawa prawna wizytacji

Załącznik nr 2 Szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego.

1. Koncepcja rozwoju ocenianego kierunku sformułowana przez jednostkę.

- 1) Koncepcja kształcenia nawiązuje do misji Uczelni oraz odpowiada celom określonym w strategii jednostki,

Powszechna Wyższa Szkoła Humanistyczna „Pomerania” uzyskała uprawnienia do prowadzenia kształcenia na kierunku „pedagogika” na poziomie studiów pierwszego stopnia na mocy decyzji nr DSW-3-4001-490/JG/04 Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 19 czerwca 2004 r. Decyzją nr MNiSW-DNS-WUN-6022-25094-3-EK/2012 Ministra Nauk i Szkolnictwa Wyższego z dnia 30 listopada 2012 r. uzyskała uprawnienia do prowadzenia studiów drugiego stopnia. Obecnie kształcenie na kierunku „pedagogika” prowadzone jest w następujących specjalnościach: *pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, praca socjalna (wygaszana w bieżącym roku akademickim) oraz resocjalizacja, pedagogika lecznicza oraz pedagogika resocjalizacyjna.*

Wydział Nauk Humanistycznych i Administracji realizuje strategię (zatwierdzona Uchwałą Rady Wydziału nr 06/I/2012 z dnia 26 maja 2012 r.), która jest zbieżna z misją Uczelni, która została zatwierdzona uchwałą Senatu nr 25/SEN/2009 oraz strategią Uczelni zatwierdzoną uchwałą nr 03/SEN/2011. Nawiązuje ona do polityki budowy kształcenia kadr pedagogicznych przekazując „zawodową wiedzę i umiejętności w zakresie nauk humanistycznych (...), zapewnia właściwą jakość kształcenia i realizuje oczekiwania lokalnego rynku pracy (...), przygotowuje absolwentów do wykonywania zadań pedagogiczno - społecznych”. Wspiera tym samym funkcje społeczno-oświatowe, które są związane z wyrównywaniem szans edukacyjnych osób zamieszkujących obszar położony między ośrodkami uniwersyteckimi oddalonymi o 100 km tj. Trójmiastem, a Bydgoszczą. Bierze pod uwagę sytuację ekonomiczno-społeczną studentów, wysoki poziom bezrobocia w regionie, a władze uczelni starają się kalkulować czesne na możliwie najniższym poziomie oraz stosują wszelkiego rodzaju ułatwień przy regulowaniu należności za studia.

Koncepcje kształcenia obejmujące studia pierwszego stopnia, uwzględniające potrzeby oraz możliwości rynku pracy. Koncepcja kształcenia wpisuje się w strategię wydziału w następujących obszarach:

1. Obszar kształcenia i doskonalenia zawodowego;
2. Obszar działalności naukowej i badawczej;
3. Obszar wychowania;
4. Obszar organizacji i zarządzania.

Kształtowanie oferty edukacyjnej jednostki organizacyjnej przebiega we współpracy z instytucjami państwowymi, gospodarczymi i społecznymi.

- 2) wewnątrzni i zewnątrzni interesariusze uczestniczą w procesie określania koncepcji kształcenia na danym kierunku studiów, w tym jego profilu, celów, efektów oraz perspektyw rozwoju.

Podczas wizytacji na powyższym kierunku studiów, władze Uczelni przedstawiły Zespołowi Oceniającemu liczne porozumienia z interesariuszami zewnętrznymi wymienionymi powyżej.

Uczelnia podpisała umowy z interesariuszami zewnętrznymi w celu określania i doskonalenia koncepcji. Podpisano liczne umowy współpracy z instytucjami lokalnymi i regionalnymi. Instytucjami, z którymi nawiązano współpracę są Powiatowy Urząd Pracy, Zespół Szkół im. Jana Pawła II, Centrum Edukacyjno-Wdrożeniowe, Cech Rzemiosł Różnych, Organizacja „Pracodawcy Pomorza”, Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego, Szkoła Podstawowa nr 3, Fundacja Inicjatyw Obywatelskim, Komenda Główna Policji, Przedszkole Niepubliczne o profilu artystyczno-sportowym „Bajka”. Ponadto współpraca obejmuje również Uniwersytet Trzeciego Wieku. W dokumentacji istnieje notatka służbowa ze spotkania z interesariuszami zewnętrznymi z dnia 8 stycznia 2013 roku. Celem spotkania było zaopiniowanie zmian programów studiów oraz omówienie sytuacji na lokalnym rynku pracy. Podobne notatki służbowe istnieją z dnia 20 maja 2012 roku, z dnia 25 września 2011 roku z dnia 14 maja 2010 roku. Celem spotkania było zaopiniowanie programu studiów licencjackich. Interesariusze pozytywnie

zaopiniowali plany studiów dla pierwszego stopnia. W dokumentacji są też stosowne porozumienia o współpracy z interesariuszami zewnętrznym. W notatkach służbowych jest mowa o programach studiów oraz o możliwościach zatrudnienia absolwentów uczelni. Nie ma w nich mowy o zakładanych efektach i profilu kształcenia.

Do oceny programów kształcenia są włączani również studenci i pracownicy uczelni. Na spotkaniu z kadrą i studentami informacje te zostały potwierdzone. Nie ma jednak dokumentacji tych prac.

Oferta dla kierunku nie jest zbyt zróżnicowana jednak odpowiada zapotrzebowaniom lokalnego rynku pracy. Można ją uznać za standardową dla tego kierunku.

Ocena końcowa 1 kryterium ogólnego: w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Strategia Wydziału Nauk Humanistycznych nawiązuje do misji Uczelni i koncentruje się na kształtowaniu kadr pedagogicznych dla lokalnego rynku pracy. Jest ona też odpowiedzią na zapotrzebowanie środowiska lokalnego na kształcenie w regionie oddalonym od dużych środowisk akademickich.
- 2) Uczelnia utrzymuje liczne kontakty z interesariuszami zewnętrznymi i wykorzystuje je w celu doskonalenia programów nauczania. Również interesariusze wewnętrzni są włączeni w proces ewaluacji procesu kształcenia.

2. Spójność opracowanego i stosowanego w jednostce opisu zakładanych celów i efektów kształcenia dla ocenianego kierunku oraz system potwierdzający ich osiągnięcie

1. Zakładane przez jednostkę efekty kształcenia odnoszące się do danego programu studiów, stopnia i profilu, kształcenia są zgodne z wymogami KRK oraz koncepcją rozwoju kierunku; zakładane efekty kształcenia na kierunkach o profilu praktycznym uwzględniają oczekiwania rynku pracy lub wymagania organizacji zawodowych, umożliwiające uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu, a na kierunkach o profilu ogólnoakademickim wymagania formułowane dla danego obszaru nauki, z której kierunek się wywodzi; opis efektów jest publikowany.

Podczas programowej oceny jakości kształcenia na kierunku „pedagogika” poddano oglądowi dokumentację dotyczącą weryfikacji oceny/efektów kształcenia (protokoły egzaminacyjne, karty okresowych osiągnięć studenta, dyplomy wraz z suplementami), która jest przechowywana w teczkach studentów (absolwentów), i jest sporządzana zgodnie z obowiązującymi przepisami rozporządzenia Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie dokumentacji przebiegu studiów z dnia 14 września 2011 r. (Dz. U. Nr 201, poz. 1188) oraz rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 19 grudnia 2008 r. w sprawie rodzajów tytułów zawodowych nadawanych absolwentom studiów i wzorów dyplomów oraz świadectw wydawanych przez uczelnie (Dz. U. Nr 11 z 2009 r., poz. 61).

Akta osobowe studentów przechowywane są zgodnie z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 14 września 2011 r. w sprawie dokumentacji przebiegu studiów (Dz. U. Nr 201, poz. 1188)

Na kierunku pedagogika, kształcenie realizowane jest zgodnie ze wskazanym profilem ogólnoakademickim. Od roku 2012/2013 efekty kształcenia zdefiniowano zgodnie z KRK. W macierzy efektów kształcenia, stworzonej dla wszystkich lat studiów przyporządkowano efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych przedmiotom/modułom kształcenia. Dla programu realizowanego od 2012/2013 roku przyjęto wzorcowe efekty kształcenia dla kierunku pedagogika zgodnie z treścią rozporządzenia MNiSW z dn., 4.11.2011 (Dz. U. Nr 253, poz. 1521) ich przyporządkowanie do programu kształcenia znajduje pokrycie w macierzy efektów kształcenia dla wszystkich przedmiotów uwzględniając moduły kształcenia kierunkowego i specjalnościowego a założonych do realizacji w ramach studiów I stopnia na kierunku pedagogika.

W przypadku roczników wcześniejszych efekty zdefiniowano zgodnie z obowiązującym standardem kształcenia dla kierunku pedagogika (załącznik nr 78 do rozporządzenia z 12 lipca 2007 r.).

Wskazany profil ogólnoakademicki znajduje potwierdzenie w prawidłowym przypisaniu efektów kształcenia do obszarów wiedzy (nauk humanistycznych i społecznych) zgodnie z treścią rozporządzenia MNiSW z dn. 2.11.2011 r. w sprawie Krajowych Ram Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego (Dz. U. Nr 253, poz. 1520). Efekty kształcenia związane są z dyscyplinami z tych obszarów, to jest z dyscypliną pedagogika, socjologia, filozofia, psychologia. Poszczególne efekty zostały prawidłowo przyporządkowane do wskazanych obszarów. Efekty kształcenia są spójne i logicznie uporządkowane. Uczelnia wykorzystwała efekty wzorcowe dla kierunku pedagogika, zgodnie z treścią rozporządzenia MNiSW z dn. 4.11.2011 r. w sprawie wzorcowych efektów kształcenia (Dz. U. Nr 253, poz. 1521). W kontekście wcześniej sformułowanych efektów kształcenia, dla kształcenia realizowanego zgodnie ze standardami kształcenia na kierunku pedagogika (załącznik nr 78, Dz. U. Nr 164, poz. 1166 z późn. zm.) efekty kierunkowe i przedmiotowe/modułowe są spójne ze sobą.

Sformułowane cele i efekty kształcenia zgodnie ze standardem kształcenia dla kierunku pedagogika (załącznik nr 78 do rozporządzenia z 12 lipca 2007 r.) są możliwe do osiągnięcia. W przypadku specjalności Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna w procesie kształcenia uwzględniono wymagania standardu kształcenia nauczycieli odpowiednio z 12 marca 2009 i z 17 stycznia 2012 r. Cele i efekty kształcenia sformułowane zgodnie z wymaganiami KRK wydają się w kontekście istniejącej dokumentacji możliwe do osiągnięcia, choć ocena opiera się na analizie dokumentacji (sylabusów) przygotowanej w komplecie dla I roku studiów (sylabusy dla II i III roku studiów I stopnia są w ostatniej fazie przygotowania). Nie ma zastrzeżeń do możliwości osiągnięcia efektów kształcenia realizowanych w ramach praktyk studenckich. Zostały one prawidłowo opisane, są zgodne ze sformułowanymi celami praktyk i typem placówek wskazanych jako miejsca ich odbywania.

Efekty kształcenia nie są dostępne dla studentów poprzez stronę internetową uczelni. Dokumentacja w postaci sylabusów przedmiotów/modułów kształcenia wyodrębnionych w planach studiów dostępna jest w dziekanacie. Informacje te przekazywane są również na początku semestru/cyklu zajęć z przedmiotu/modułu kształcenia.

2. Ocena czy efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i sprawdzalny.

W przypadku programów studiów realizowanych od roku 2012/2013 wykorzystano efekty wzorcowe dla kierunku pedagogika. Uznać je należy za sformułowane zrozumiale i sprawdzalne.

3. jednostka stosuje przejrzysty system oceny efektów kształcenia, umożliwiający weryfikację zakładanych celów i ocenę osiągania efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia; system ten jest powszechnie dostępny.

Brak procedur dotyczących systemowych rozwiązań związanych z oceną efektów kształcenia szczególnie w zakresie umiejętności i kompetencji społecznych. Niemniej w sylabusach przedmiotów szczególnie przygotowanych w kontekście wymagań KRK wskazano kryteria ocen dotyczące oceny stopnia realizacji etapowych efektów kształcenia. Uznać tym samym można, że wprowadzane są modyfikacje mające na celu wypracowane systemu bardziej czytelnego i jednoznacznego. Mało precyzyjne są informacje w jaki sposób weryfikowane będą efekty kształcenia realizowane w ramach samodzielnej pracy studenta. Informacje dotyczące weryfikacji efektów końcowych procesu kształcenia odnoszące się do procesu dyplomowania opisane zostały w szeregu dokumentach: regulaminie studiów PWSH w Chojnicach, wytycznych Dziekana WNHIA PWSH z dn. 17.11.2009 r. w sprawie warunków i zasad przygotowywania prac dyplomowych, zarządzeniu Dziekana WNHIA PWSH z dn. 31.10.2012 r. w sprawie trybu zgłaszania pracy dyplomowej, uchwale RW NHiA nr 10/I/2012 z dn. 31.08.2012 w sprawie zaopiniowania listy promotorów w roku akademickim 2012/2013 oraz określenia liczebności grup seminaryjnych (z dostępnych dokumentów wynika, że uchwały takie podejmowane są systematycznie). Zapisy obejmują całość procesu dyplomowania, zawierają konieczne informacje dotyczące przebiegu procesu, kryteriów oceny stopnia osiągnięcia założonych celów i efektów kształcenia. Informacje te są dostępne dla wszystkich zainteresowanych (regulamin studiów jest udostępniony na stronie internetowej Jednostki), a pozostałe informacje są przekazywane przez promotorów uczestnikom grup seminaryjnych.

Analiza wielkości i przyczyn odsiewu pozwala stwierdzić, że Jednostka monitoruje proces i definiuje jego wskaźniki. W roku 2010/2011 odsiew wyniósł 7%. Główna przyczyna odsiewu na I roku studiów było skreślenie z listy studentów z powodu rezygnacji studenta (0,77%), nie wniesienia opłaty (1,03%) oraz z powodu niepodjęcia studiów (1,41%). Na II i III roku studiów: skreślenie z powodu niezaliczenia semestru (3,86%), dodatkowo na III roku studiów z powodu niezłożenia pracy dyplomowej (1,29%). W roku akademickim 2011/2012 przyczyny odsiewu były analogiczne, większy był jednak odsetek skreślonych studentów – 15%. Na I roku studiów główną przyczyną było skreślenie z powodu rezygnacji (1,66%), skreślenie z powodu niewniesienia opłaty (1,99%). Na II i III roku studiów główne przyczyny skreślenia to: niezaliczenie semestru (4,32%), na III roku dodatkowo niezłożenie pracy dyplomowej (5,65%). W roku 2012/2013 odsiew wśród studentów pedagogiki PWSH w Chojnicach wyniósł 8% główne przyczyny to: skreślenie z powodu rezygnacji (6,75%), z powodu niewniesienia opłaty (0,39%), a także w przypadku II i III roku studiów z powodu niezaliczenia semestru (0,79%).

Uczelnia nie prowadzi kształcenia w trybie e-learningowym.

4. Ocena monitorowania przez jednostkę karier absolwentów na rynku pracy oraz wykorzystania uzyskanych wyników w doskonaleniu jakości procesu kształcenia. procedur i mechanizmów umożliwiających badanie losów (karier) absolwentów oraz dostosowanie efektów kształcenia do oczekiwań absolwentów ocenianego kierunku studiów i otoczenia społeczno-gospodarczego (w tym rynku pracy), a także stopnia zaangażowania (wpływu) przedstawicieli tych interesariuszy na kształtowanie struktury efektów kształcenia. Analiza efektywności działalności prowadzonej przez uczelnię/jednostkę w tym zakresie.

Od roku 2004 w PWSH w Chojnicach funkcjonuje Akademickie Biuro Karier, w roku 2008/2009 WNHIA włączył się, jak wynika z rozmów z osobą odpowiedzialną, w prace

ABK. Jak wynika z dokumentacji ABK jest jednostką działającą na rzecz aktywizacji zawodowej studentów i absolwentów Uczelni. W tym celu ABK współpracuje z Powiatowym Urzędem Pracy w Chojnicach, dzięki czemu studenci PWSH są na bieżąco informowani o ofertach pracy w regionie. ABK uczestniczy w organizowanych przez PUP targach edukacyjnych. Studenci Uczelni biorą udział w konferencjach tematycznie związanych z pozycją studenta na rynku pracy (m.in. Student na lokalnym rynku pracy, organizator WSP TWP w/z w Człuchowie). W dokumentacji działalności ABK znajdują się dokumenty zaświadczające o prowadzonych badaniach ankietowych wśród pracodawców dotyczące oceny absolwentów PWSH, są to jednak analizy zbiorcze dotyczące absolwentów wszystkich kierunków studiów realizowanych w uczelni. Wskazane byłoby przeprowadzenie badań rozłącznych, wskazujących na opinie pracodawców dotyczące absolwentów poszczególnych kierunków. Danych takich w dokumentacji Jednostki nie ma. Łącznie w przypadku absolwentów kierunku administracja i pedagogiki przeprowadzono również badania studentów, w momencie kończenia przez nich kształcenia w PWSH. Jak wynika z prowadzonych rozmów o wypełnienie ankiet proszono studentów w momencie oddawania przez nich karty obiegowej. Dotyczyło ono planów kontynuowania kształcenia na poziomie studiów II stopnia, kontynuowania kierunku kształcenia, chęci ich realizacji w PWSH w Chojnicach, zmiany lub poszukiwanie innego niż dotychczas zatrudnienia (na WNHIA studia na kierunku pedagogika realizowane są jedynie w trybie niestacjonarnym). Badanych pytano jaka praca ich interesuje – zdecydowana większość stwierdziła, że jest to praca zgodna ze zdobytymi podczas studiów kwalifikacjami. Inny obszar analiz związany był z szeroko rozumianą jakością kształcenia w PWSH w Chojnicach. W roku 2011/2012 wśród studentów kończących kształcenie w PWSH przeprowadzono ankietę dotyczącą przebiegu kształcenia. Poproszono badanych o wyrażenie opinii na temat: organizacji studiów, relacji studentów z pracownikami uczelni, promocji uczelni oraz ewaluacji jakości kształcenia. Każde z kryteriów zostało zoperacjonalizowane w postaci kilku wskaźników. Uznać można, że uczelnia w ten sposób próbuje zebrać informacje pomocne w podnoszeniu jakości kształcenia. Jednakże analizy prowadzone łącznie dla absolwentów kierunku administracja i pedagogika nie pozwalają uzyskać informacji rozłącznych w stosunku do każdego z kierunków, a tym samym podjęcie konkretnych działań modyfikujących tak w kontekście jakości kształcenia, nowych propozycji w ofercie kształcenia na kierunku. Ponadto badania w momencie kończenia studiów nie dają wiarygodnych informacji na temat tego jak radzą sobie (w kontekście uzyskanych kwalifikacji) absolwenci. By uzyskać wiarygodne informacje badania powinny być przeprowadzone po pewnym czasie od zakończenia studiów celem sprawdzenia, po pierwsze - czy plany zawodowe okazały się możliwe do zrealizowania, po drugie – czy uzyskane kompetencje są zgodne z potrzebami rynku pracy. W dokumentacji WNHIA znajduje się ankietą planująca badanie ww. obszarów po roku od zakończenia studiów, brak jednak danych zgromadzonych w jej efekcie.

5. W przypadku, gdy przeprowadzana jest kolejna ocena jakości kształcenia na danym kierunku studiów należy ocenić dokonane zmiany, odnieść się do stopnia realizacji zaleceń, jeśli poprzednio były sformułowane, lub efektów działań naprawczych, a także ocenić proces rozwoju kierunku.

Załącznik nr 4 Ocena losowo wybranych prac etapowych oraz dyplomowych

Ocena prac etapowych wskazuje generalnie na zróżnicowany i prawidłowy proces oceny egzaminów i zaliczeń. Uwagi krytyczne wnoszone przez ekspertów dotyczą przewagi w systemie ocen efektów z zakresu wiedzy oraz nierównomiernego rozłożenia ocen w kilku przedmiotach.

W ocenie prac dyplomowych w większości przypadków oceny ekspertów były zbliżone do ocen recenzentów prac. Znaczące różnice pomiędzy ocenami ekspertów PKA a promotorem i recenzentem Uczelni stwierdzono w trzech przypadkach, w pierwszym z nich praca oceniana na ocenę 4 została oceniona przez eksperta niedostatecznie, w drugim oceniona na uczelni na 5 a przez eksperta na 3, w trzecim oceniona na 5 przez eksperta PKA oceniona została na 3,5. Problemem jest nieczytelność większości recenzji oraz ich hasłowość i lakoniczność.

Ocena końcowa 2 kryterium ogólnego⁴ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

1) Zakładane efekty kształcenia odnoszą się do programu studiów, stopnia i profilu kształcenia. Efekty kształcenia dla studiów uruchomionych od roku akad. 2012/2013 wykorzystują efekty wzorcowe (rozporządzenie MNiSW z dn. 4.11.2011, Dz. U. Nr 253, poz. 1521). Efekty zostały sformułowane zgodnie z wymaganiami formalnymi dla obszaru nauk humanistycznych i społecznych, z których zgodnie z deklaracją jednostki wywodzi się kierunek. Opis efektów kształcenia nie jest udostępniony z wykorzystaniem strony internetowej Jednostki. Efekty kształcenia przypisane określonym przedmiotom/modułom kształcenia zawarte są w sylabusach, dostępnych w dziekanacie Jednostki. Przy czym sylabusy w komplecie (dotyczące wszystkich przedmiotów/modułów) przygotowano jedynie dla I roku kształcenia. Pozostałe są w trakcie przygotowywania (zaawansowanego).

2) Efekty kształcenia są sformułowane w sposób zrozumiały i są sprawdzalne.

3) Jednostka nie dysponuje spójnym systemem weryfikacji zakładanych celów i efektów kształcenia obejmującego wszystkie jego etapy i elementy. Niemniej informacje o weryfikacji efektów kształcenia znajdują się m.in. w sylabusach przedmiotów/modułów kształcenia (w przypadku efektów częściowych/etapowych), licznych dokumentach (zarządzenia dziekana, uchwały RW) oraz regulaminie studiów (w przypadku efektów końcowych – proces dyplomowania). W części odnoszącej się do procesu dyplomowania uznać należy, że zasady są powszechnie dostępne (regulamin zamieszczony na stronie www Jednostki). W części odnoszącej się do efektów częściowych/etapowych zasady i warunki związane z ich weryfikacją są dostępne poprzez wgląd do sylabusów znajdujących się w dziekanacie lub poprzez informację udzielaną przez nauczycieli akademickich prowadzących poszczególne zajęcia w momencie ich rozpoczęcia. Zalecane jest zwiększenie dostępności do sposobów i kryteriów weryfikowania efektów częściowych/etapowych poprzez ich zamieszczenie na stronie www Jednostki. System weryfikowania efektów kształcenia jest przejrzysty w przypadku procesu dyplomowania, w kontekście możliwości weryfikacji efektów częściowych brak jest uszczegółowionych informacji na temat zasad i kryteriów będących podstawą formułowania ocen dotyczących stopnia ich osiągnięcia w kontekście obowiązującej skali ocen w Jednostce. Brak jest również jednoznacznych i jasnych informacji na temat sposobów weryfikacji efektów kształcenia w ramach samodzielnej pracy studenta.

4) Proces monitorowania karier absolwentów został w Jednostce rozpoczęty. Prowadzone są badania ankietowe koncentrujące się głównie na dalszych planach edukacyjnych i poszukiwaniu pracy zgodnej z kierunkiem kształcenia. Pośrednio z ankiet można uzyskać informacje dotyczące jakości kształcenia w Jednostce. Badania prowadzone są jednak w momencie zakończenia kształcenia (przy zdawaniu karty obiegowej), brak analiz prowadzonych z perspektywy czasowej, w momencie, gdy absolwent miałby możliwość zweryfikowania kompetencji własnych, ukształtowanych w procesie kształcenia z wymaganiami rynku pracy. Jednostka zamierza badania takie realizować. Monitorowanie

karier absolwentów odbywa się łącznie w odniesieniu do wszystkich absolwentów, bez wyodrębnienia kierunków kształcenia. Stąd nie można uznać, że uzyskane w ten sposób informacje mogą zostać wykorzystane szczegółowo do modyfikacji np. programów kształcenia na kierunku pedagogika. Zalecane jest prowadzenie rozłącznych analiz losów absolwentów każdego kierunku studiów realizowanych w Uczelni.

3. Program studiów umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

- 1) Realizowany program kształcenia umożliwia studentom osiągnięcie każdego z zakładanych celów i efektów kształcenia oraz uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji absolwenta,

Program kształcenia na kierunku pedagogika na WNHIA PWSH w Chojnicach w przypadku wcześniejszych roczników studiów realizowany jest zgodnie ze standardami kształcenia na kierunku pedagogika (załącznik nr 78 do rozporządzenia z 12 lipca 2007 r.). Programy studiów zakładają realizację określonych, zgodnych ze standardami treści z grup: ogólnych, podstawowych i kierunkowych, jak również specjalnościowych, w koniecznym wymiarze godzin zajęć i czasie ich trwania. W przypadku realizowanej specjalności nauczycielskiej programy kształcenia uwzględniają obowiązujące standardy kształcenia nauczycieli. WNHIA PWSH „Pomerania” do roku 2012/2013 prowadził nabór na specjalności: pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna, pedagogika resocjalizacyjna i pedagogika opiekuńczo-wychowawcza oraz praca socjalna (obecnie wygaszana). Od roku 2012/2013 w propozycji edukacyjnej są trzy specjalności: pedagogika resocjalizacyjna i pedagogika opiekuńczo-wychowawcza oraz pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna.

Od tego roku programy kształcenia przygotowano zgodnie z wymaganiami KRK. Zgodnie z kryteriami zdefiniowano efekty dla wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, korzystając z efektów wzorcowych dla kierunku pedagogika. Stworzone matryce efektów kształcenia obejmują wszystkie przedmioty/moduły kształcenia. W kontekście nowych wymagań nie można jednoznacznie odnieść się do możliwości osiągnięcia każdego z efektów kształcenia w oparciu o zaproponowany program, gdyż sylabusy przedmiotów/modułów kształcenia przygotowano jedynie dla I roku studiów. Z tego powodu nie można w pełni zweryfikować poprawności doboru treści przedmiotowych w kontekście wskazanych do zrealizowania w ramach przedmiotu/modułu efektów. Jednakże analiza istniejących dokumentów pozwala stwierdzić, że istnieje zgodność i spójność treści kształcenia, form, metod dydaktycznych z celami i efektami kształcenia, a tym samym możliwe będzie osiągnięcie założonych efektów kształcenia i kwalifikacji absolwenta. Prace nad uzupełnieniem brakujących sylabusów, jak wynika z rozmów prowadzonych z władzami Jednostki, trwają i w najbliższym czasie zostaną ukończone.

W przypadku wcześniejszych lat studiów cele i efekty kształcenia zgodne są z zakresem treści przedmiotowych/modułowych, nie ma zatem zastrzeżeń w stosunku do możliwości ich osiągnięcia w efekcie realizowanego kształcenia, jak również założonych kwalifikacji absolwenta.

Studia I stopnia realizowane na kierunku pedagogika WNHIA PWSH trwają sześć semestrów. W stosunku do programów realizowanych na II i III roku studiów nie ma zastrzeżeń dotyczących prawidłowości doboru treści kształcenia poszczególnych przedmiotów/modułów kształcenia, jak i form zajęć dydaktycznych czy metod kształcenia. Dają one łącznie możliwość osiągnięcia zmierzonych efektów kształcenia,

tak w obrębie poszczególnych przedmiotów/modułów kształcenia, jak i etapu kształcenia i poziomu kwalifikacji. W odniesieniu do programu kształcenia realizowanego od roku 2012/2013 analiza dostępnych dokumentów pozwala na ocenę pozytywną, choć konieczne jest jak najszybsze przygotowanie pełnej dokumentacji programu kształcenia zgodnie z wymaganiami KRK.

Zgodnie z zarządzeniem rektora, nr 19/R/2011 z 14.11.2011 w PWSH w Chojnicach wprowadzono wewnętrzny system wyceny punktowej efektów kształcenia. W dokumencie określono przelicznik wartości 1 pkt. ECTS na liczbę 25-30 godzin pracy studenta uwzględniając: zalecenia zawarte w standardach kształcenia, obciążenie studenta nakładem pracy w trakcie realizacji zajęć dydaktycznych, obciążenie wynikające z konieczności przygotowania się do egzaminów, zaliczeń, seminariów, obciążenie związane z nakładem pracy własnej oraz liczbę godzin zajęć dydaktycznych. W zarządzeniu odniesiono się do procedury wyceny punktowej efektów kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów/modułów kształcenia, jak również wartości punktów przypisanych kolejnym semestrom, których liczba ma być równa 30 pkt. Zgodnie z treścią zarządzenia, powołano zespoły ds. wyceny punktowej efektów kształcenia. W dokumencie określono obowiązki i kompetencje Zespołu (zarządzenie nr 21/R/2011).

Analiza programów i treści sylabusów realizowanych w latach poprzedzających rok 2012/2013, w którym dokonano modyfikacji programów zgodnie z kryteriami KRK, wskazuje na znaczne przeszacowanie wartości punktowej ECTS w kontekście wskazanych: liczby godzin realizowanych z Jednostce oraz niejasnych kryteriach i zakresu pracy własnej studenta przypisanej do przedmiotu/modułu kształcenia. W programie studiów znajdują się przedmioty/moduły kształcenia wycenione na 14 pkt. (*Teoria Kształcenia*, specjalność Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, 60 godz. wykładu), 12 pkt. (*Projekt socjalny*, specjalność Praca socjalna, 30 godz., wykład), 11 pkt. (*Pojęcia i systemy pedagogiczne*, specjalność Pedagogika opiekuńczo-wychowawcza, Praca socjalna, Resocjalizacja, 75 godz. wykład; *Biomedyczne podstawy rozwoju i wychowania*, specjalności jak wyżej, 60 godz. wykład; *Aksjologia pracy socjalnej*, specjalność Praca socjalna, 15 godz. wykład). W nowych programach studiów, przygotowanych zgodnie z wymaganiami KRK liczba punktów ECTS jest przyporządkowana liczbie godzin realizacji przedmiotu/modułu kształcenia, tyle tylko, że „kosztem” zwiększenia liczby godzin samodzielnej pracy studenta, wskazanej w sylabusie. W niektórych przypadkach liczba godzin samodzielnej pracy studenta/samokształcenia wielokrotnie przewyższa liczbę godzin realizowanych z udziałem nauczyciela akademickiego. Przykładem mogą być przedmioty – pedagogika ogólna (studia I stopnia, I rok, I semestr), psychologia ogólna (I rok, I semestr) gdy 30 godzinom wykładu towarzyszy 170 godzin samokształcenia, przy czym w sylabusach przedmiotów nie wskazano jakie treści, jakie zadania w ramach tak dużej liczby godzin zajęć samodzielnych ma zrealizować student i jak będzie weryfikowana wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne w ten sposób zdobyte.

Sekwencja przedmiotów nie budzi zastrzeżeń zarówno w przypadku studiów realizowanych na II i III roku, jak i I roku realizowanego zgodnie z zasadami KRK.

Program praktyk jest spójny, zawiera wszystkie konieczne elementy: cele, zadania, przebieg i organizacja. Na uczelni powołano koordynatora ds. praktyk studenckich, którego rolą jest kontrola i ocena prawidłowości całego procesu. Sformułowane cele a także organizacja praktyk wraz z miejscem ich odbywania dają podstawy uznania, iż

w efekcie ich realizacji student nabywa praktyczne umiejętności związane z nabywanymi kwalifikacjami. Uczelnia ma podpisanych szereg umów z placówkami i instytucjami, w których studenci mogą realizować praktyki, są one prawidłowo dobrane pod kątem specyfiki specjalności, w ramach których praktyka jest realizowana. Przykładowe miejsca praktyk: szkoła podstawowa (14 placówek w 14 miejscowościach na terenie gminy i powiatu), 12 zespołów szkół (w 12 miejscowościach), 12 przedszkoli (publicznych, niepublicznych, samorządowych) w przypadku specjalności Pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna. W przypadku specjalności Pedagogika resocjalizacyjna przykładowymi miejscami odbywania praktyk są: komendy powiatowe policji, straż miejska, młodzieżowy ośrodek socjoterapii, młodzieżowy ośrodek szkolno-wychowawczy, poradnia terapii uzależnień, zakład karny, powiatowe centrum pomocy rodzinie, sąd rejonowy, schronisko dla nieletnich, areszt śledczy, placówka żandarmerii wojskowej. Miejscami odbywania praktyk dla specjalności pedagogika opiekuńczo-wychowawcza są: ośrodek pomocy społecznej, rodzinny dom dziecka, warsztaty terapii zajęciowej, noclegownia dla bezdomnych mężczyzn, środowiskowy dom samopomocy, dom dziennego pobytu, powiatowa bursa szkolna, zespół placówek opiekuńczo-wychowawczych, dom pomocy społecznej, powiatowe centrum pomocy w rodzinie, poradnia psychologiczno-pedagogiczna. Wszystkie placówki zostały właściwie dobrane pod kątem specjalności planowanych do kształtowania kompetencji oraz kwalifikacji zawodowych.

Zajęcia na kierunku pedagogika, studia I stopnia realizowane są w Jednostce wyłącznie w formie studiów niestacjonarnych w piątki-niedziele. Zajęcia zostały poprawnie zaplanowane w kontekście zróżnicowania form zajęć, liczby zjazdów w semestrze. Nie ma zastrzeżeń do organizacji procesu kształcenia w ramach realizowanych studiów I stopnia na kierunku pedagogika.

Uczelnia umożliwia szereg wariantów indywidualizacji procesu kształcenia dla studentów wybitnie zdolnych i z niepełnosprawnością. Szczegółowe informacje na ten temat student może uzyskać poprzez zapoznanie się z regulaminem studiów ⁹dostępnym na stronie [www. Uczelnia](http://www.Uczelnia)). Należą do nich: możliwość realizacji kształcenia w ramach indywidualnej organizacji studiów, indywidualnego planu studiów i programu nauczania (§ 13, pkt. 4, § 18 regulaminu), studiów na więcej niż jednej specjalności (§ 14, pkt. 2 regulaminu), studiowanie na więcej niż jednym kierunku studiów (§ 15, pkt. 1 regulaminu), przeniesienia z jednej uczelni na drugą, w tym zagraniczną (§ 16, pkt. 1 i 2 regulaminu), przeniesienia w zakresie trybu studiów (stacjonarnego/niestacjonarnego) (§ 17, pkt. 1). W regulaminie studiów uwzględniono również możliwość indywidualizacji procesu kształcenia dla studentów z niepełnosprawnością (§ 19).

2) *Ocena czy zakładane efekty kształcenia, treści programowe, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość;*

Z powodu braku sylabusów przygotowanych zgodnie z KRK do całego cyklu kształcenia (brak kompletu sylabusów dla II i III roku studiów) trudno stwierdzić na ile efekty i treści kształcenia tworzą spójną całość. Niemniej analiza dostępnych dokumentów (przygotowanych już kompletnych dokumentów) nie budzi zastrzeżeń. Analogiczny problem pojawia się w kontekście form i metod dydaktycznych. W przypadku programów studiów dotąd realizowanych uznać można, że cele i efekty

kształcenia, treści kształcenia, jak i formy oraz metody dydaktyczne tworzą spójną całość. Treści zostały poprawnie dobrane i są zgodne z wymaganiami standardów kształcenia, formy dostosowano do zaproponowanych treści, a metody dydaktyczne do form zajęć.

Ocena końcowa 3 kryterium ogólnego⁴ znacząco

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Jednostka przedstawiła w dokumentacji programy kształcenia opracowane zgodnie z KRK oraz macierz efektów kształcenia. Sylabusy odnoszące się do nowych programów kształcenia przygotowano jednak (w komplecie) jedynie dla I roku studiów, a dla II i III będą, zgodnie z informacją uzyskaną od władz Jednostki, przygotowane do końca bieżącego roku akademickiego (prace są na ukończeniu). Z tego powodu nie można w pełni zweryfikować możliwości realizacji założonych efektów kształcenia, niemniej dostępna dokumentacja pozwala na sformułowanie ostrożnych wniosków pozytywnych m.in. na podstawie istniejącego już kompletu sylabusów, jak również poprawnych, nie budzących w tym sensie zastrzeżeń związanych z wcześniej realizowanym programem kształcenia.

W przypadku programów realizowanych w oparciu o standardy kształcenia na kierunku pedagogika uznać należy, że realizacja procesu kształcenia umożliwia osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia i uzyskanie zakładanej struktury kwalifikacji również przez absolwentów specjalności nauczycielskich.

Nie ma zastrzeżeń dotyczących czasu trwania studiów I stopnia na kierunku pedagogika.

Analiza przyporządkowania punktów ECTS do przedmiotów/modułów kształcenia w ramach programu studiów wskazuje na znaczne przeszacowanie wartości pkt. ECTS w stosunku do liczby godzin realizowanych w Jednostce – dotyczy to głównie programu kształcenia realizowanego na II i III r. studiów I stopnia, niejasnych kryteriów i zakresu pracy własnej studenta przypisanej do przedmiotu/modułu – na I roku studiów. W nowych programach kształcenia wyodrębniono, niekiedy bardzo dużą liczbę godzin samokształcenia (np. 30 godzin wykładu i 170 godzin pracy własnej/samokształcenia studenta, np.: pedagogika ogólna, psychologia ogólna), w przypadku której brak wskazań jakie treści i jakie zadania mają być w obrębie tego czasu przez studenta zrealizowane, w jaki sposób zweryfikowane i rozliczone.

Zastrzeżeń nie budzi zaproponowana sekwencja przedmiotów w programach kształcenia.

Spójny jest program praktyk, prawidłowo przygotowany w kontekście celów, efektów kształcenia, systemu kontroli i zaliczania, miejsc odbywania praktyki dostosowanej do specyfiki specjalności realizowanych na studiach I stopnia, kierunku pedagogika.

Nie ma zastrzeżeń do organizacji procesu kształcenia na studiach I stopnia kierunku pedagogika.

Istnieją możliwości indywidualizacji procesu kształcenia tak w przypadku studentów wybitnie zdolnych, jak i z niepełnosprawnością.

- 2) Dostępna dokumentacja (sylabusy w komplecie przygotowane dla I roku studiów i znaczna ich liczba dla II i III roku studiów I stopnia na kierunku pedagogika) pozwala stwierdzić, że w przypadku I roku kształcenia realizowanego od roku 2012/2013 treści kształcenia, formy i metody dydaktyczne tworzą spójną całość z założonymi efektami kształcenia, a w przypadku II i III roku kształcenia będą tworzyły spójną całość (na podstawie analizy znacznej części przygotowanych już sylabusów do przedmiotów/modułów kształcenia) pozwalając uzyskać zakładaną strukturę kwalifikacji.

W przypadku programów wcześniejszych, realizowanych zgodnie ze standardem kształcenia na kierunku pedagogika (załącznik 78 do rozporządzenia z dn. 12.07.2007) nie ma zastrzeżeń dotyczących ww. elementów, co pozwala wnioskować, że możliwe jest osiągnięcie założonych efektów kształcenia i założonej struktury kwalifikacji, w tym nauczycielskich.

4. Liczba i jakość kadry dydaktycznej a możliwość zagwarantowania realizacji celów edukacyjnych programu studiów

1. Liczba pracowników naukowo-dydaktycznych i struktura ich kwalifikacji umożliwiają osiągnięcie założonych celów kształcenia i efektów realizacji danego programu.

Na ocenianym kierunku zatrudnionych jest w formie umowy o pracę 2 profesorów, 5 doktorów habilitowanych, 8 doktorów oraz jeden magister. Ponadto w ramach umowy zlecenie zatrudnianych było w ostatnich trzech latach 45 pracowników dydaktycznych, w przeważającej mierze ze stopniem naukowym doktora i tytułem zawodowym magistra. W tej grupie osób są przedstawiciele obszaru nauk społecznych i humanistycznych, w tym doktorzy z kierunków filozofii i socjologii. Wszyscy posiadają dorobek i kwalifikacje w obszarze nauk społecznych i humanistycznych. Większość zatrudnionych posiada kwalifikacje w dyscyplinie pedagogika. Liczba pracowników dydaktycznych oraz struktura ich kwalifikacji umożliwia osiągnięcie zakładanych celów oraz efektów kształcenia.

2. dorobek naukowy i kwalifikacje dydaktyczne kadry, zwłaszcza tworzącej minimum kadrowe, są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia;

Po dokonanej analizie pod względem formalnym akt osób, które wchodzą w skład minimum kadrowego na kierunku „pedagogika”, należy uznać, iż zostały spełnione warunki określone w **§ 14 ust. 1** rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445, z późn. zm.) – *minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.*

Ponadto zostały spełnione wymagania określone w **§ 13 ust. 1** powyższego rozporządzenia (*do minimum kadrowego studiów pierwszego stopnia wliczani są nauczyciele akademicki zatrudnieni w uczelni na podstawie mianowania albo umowy o pracę, w pełnym wymiarze czasu pracy, nie krócej niż od początku semestru*), **§ 13 ust. 3** (*nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli osobiście prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku samodzielnych nauczycieli akademickich i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora lub tytuł zawodowy magistra*).

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, stwierdzono, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum

kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz. U. z 2012 r., poz. 572, z późn. zm.). Kwalifikacje naukowe nauczycieli akademickich potwierdzają odpowiednie dokumenty zawarte w ich teczkach osobowych. Deklarowane doświadczenie zawodowe nauczycieli akademickich znajduje odzwierciedlenie w dokumentacji – świadectwach pracy.

Do minimum kadrowego studiów pierwszego stopnia Uczelnia zgłosiła 11 nauczycieli akademickich, w tym:

- 4 samodzielnych (3 ze stopniem naukowym doktora habilitowanego).
- 7 ze stopniem naukowym doktora.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku **spełnia** wymagania § 17 ust. 1 pkt. 3 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. Nr 243, poz. 1445) wynosi 1:25,2

Kadra naukowo-dydaktyczna wchodząca w skład minimum kadrowego posiada dorobek i kwalifikacje pozwalające na realizację zakładanych celów i efektów kształcenia. Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego zostały zaliczone w jego skład. Dwóch pracowników habilitowanych zaliczono do obszaru nauk społecznych oraz dyscypliny pedagogika i socjologia, a dwóch z obszaru nauk humanistycznych do dyscypliny filozofia i historia. Z grupy doktorów sześć osób zostało zaliczonych do dyscypliny pedagogika i jeden z dyscypliny filozofia.

W przeważającej większości obsada zajęć dydaktycznych nie budzi zastrzeżeń. Wykładowcy prowadzi zajęcia zgodnie ze swoimi kwalifikacjami i dorobkiem naukowym. Drobne wątpliwości budzi jedynie obsada zajęć z psychologii, którą prowadzi doktor pedagogiki.

3. jednostka prowadzi politykę kadrową sprzyjającą podnoszeniu kwalifikacji i zapewnia pracownikom warunki rozwoju naukowego i dydaktycznego, w tym także przez wymianę z uczelniami i jednostkami naukowo-badawczymi w kraju i za granicą.

Na ocenianym kierunku pracownicy nie pobierają stypendiów naukowych, nie korzystają ze staży oraz urlopów naukowych. Pracownicy nie biorą udziału w wymianie międzynarodowej. Uczelnia jednak wspiera pracowników poprzez dofinansowanie indywidualnych projektów badawczych, w tym udział w konferencjach i publikacji monografii (czasami współfinansowanie). Na zebraniu z pracownikami akademickimi pracownicy potwierdzają fakt tego wsparcia. Pracownicy nie angażują się jednak żadne badania zespołowe. Ze względu na pierwszy stopień studiów nie mają też takiego obowiązku ustawowego.

Brak wymiany zagranicznej.

Pracownicy na spotkaniu mówili głównie o dobrej atmosferze pracy w uczelni oraz o specyfice zapotrzebowania rynku lokalnego na wykształcone kadry. Pokreślił lokalny charakter szkoły oraz jej rolę w tak oddalonym od centrów akademickich miejscu. Ograniczenia co do rozwoju uczelni pracownicy widzą przede wszystkim w

spadającej liczbie studentów i zmianach demograficznych. O Uczelni wypowiadają się pozytywnie.

Ocena końcowa 4 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Ilość i kwalifikacje kadry pozwalają na osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.
- 2) Wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego zostały zaliczone do jego składu. Obsada zajęć prawidłowa.
- 3) Polityka kadrowa jest wynikiem lokalności i specyfiki Uczelni i koncentruje się głównie na zapewnieniu minimum kadrowego dla kierunku. Kadra nie bierze udziału w wymianie zagranicznej, nie korzysta z urlopów naukowych i stypendiów. Pracownicy o Uczelni wypowiadają się pozytywnie.

5. Infrastruktura dydaktyczna i naukowa, którą dysponuje jednostka a możliwość realizacji zakładanych efektów kształcenia oraz prowadzonych badań naukowych

Uczelnia jak i Wydział Nauk Humanistycznych i Administracji dzierżawi od Politechniki Koszalińskiej (umowa dzierżawy nr 11/ATG/CH/2010 z dnia 3 września 2010 r. pomieszczenia na cele biurowe oraz dydaktyczne.

Budynek ma trzy kondygnacje, na których znajduje się 6 sal wykładowych na 100 - 140 osób (o powierzchni 132 m²), 14 sal ćwiczeniowych (o pow. 60 m² - 40 osób), 3 pracownie komputerowe (2 pracownie po 15 stanowisk, 1 pracownia – 12 stanowisk). Wszystkie pomieszczenia są w pełni przystosowane do prowadzenia zajęć z wykorzystaniem środków multimedialnych. Obiekt posiada również niezbędne zaplecze techniczne i pełną infrastrukturę socjalną, na które składają się : pokój nauczycielski dla kadry akademickiej, pomieszczenia biurowe, mała poligrafia, bufet studencki, winda, dwa wejścia dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, obszerny parking na ok. 100 miejsc, zautomatyzowaną kotłownię oraz szatnię z 850 wieszakami. Na korytarzach znajdują się przestronne miejsca do siedzenia, ze stolikami z egzemplarzami brytyjskiej prasy.

W aulach i salach można korzystać ze sprzętu przenośnego (rzutniki, ekrany itp.). Sprzęt komputerowy dostępny jest dla pracowników i studentów w portierni. Muszą zgłaszać zapotrzebowanie nań, by było wiadome, kto go pobiera i jest zań odpowiedzialny. Bezprzewodowe łącze sieciowe z dostępem do Internetu obejmuje powierzchnie całego budynku uczelni, natomiast stałe łącze kablowe znajduje się w pracowniach komputerowych oraz pomieszczeniach administracyjnych.

Studenci i wykładowcy mają dostęp do zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki na podstawie krajowych licencji akademickich. Zbiór książek znajdujących się w posiadaniu biblioteki PWSH Pomerania został przeniesiony do mieszczącej się we Wszechnicy Chojnickiej przy ulicy Wysoka 3. Takie rozwiązanie znacznie poszerzyło ofertę podręcznikową, gdyż studenci mają w tym samym budynku Bibliotekę Pedagogiczną. W ramach współpracy kierownictw obu placówek racjonalnie dokonuje się zakupów książek i prenumeraty czasopism. Ponadto studenci mogą korzystać z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki. Uczelnia posiada również porozumienia z Miejską Biblioteką Publiczną im. Jana Korczaka w Człuchowie oraz Wyższą Szkołą Ekonomiczną w Białymstoku, która umożliwia archiwizację wydawnictw PWSH „Pomerania”. Biblioteka PWSH Pomerania udostępnia 227 własnych tytułów z pedagogiki

oraz przeszło 1000 tytułów MBP w Chojnicach. Na mocy porozumienia Miejska Biblioteka Publiczna umożliwia studentom i wykładowcom korzystanie z czytelni oraz katalogu online.

Z danych kierownika Biblioteki wynika, że w ostatnim semestrze korzystało z jej zasobów 663 studentów, liczba wypożyczeń wyniosła 1154 tytuły, zaś korzystających ze zbiorów na miejscu było 273 studentów. Prenumerowane są kluczowe dla jakości kształcenia czasopisma pedagogiczne, z nauk pogranicza, jak np. z pracy socjalnej czy psychologii. Kierownictwo biblioteki PWSH „Pomerania” przeznacza środki na zakup tych tytułów, które są trudno dostępne w innych bibliotekach, a także prenumeruje czasopisma nieobecne w pozostałych placówkach, a kluczowe dla realizacji procesu kształcenia. W uczelnianej bibliotece jest zarejestrowanych 214 osób. Na miejscu udostępnia się osobom studiującym 3440 książek/

Uczelnia otrzymała dotację z Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego na realizację zadań związanych ze stworzeniem studentom niepełnosprawnym odpowiednich warunków do pełnego udziału w procesie kształcenia. W roku 2012 zakupiono sprzęt specjalistyczny w postaci m. in. powiększalników, sprzętu nagłaśniającego do auli wykładowych czy mobilnego sprzętu multimedialnego. Odpowiednia liczebność studentów w grupach wykładowych, ćwiczeniowych, laboratoryjnych i seminaryjnych – spełnia.

Grupy studentów na wykładach wahają się od 90 do 117. W związku z wielkością sal wykładowych i ich wyposażeniem warunki procesu dydaktycznego są optymalne. W grupach ćwiczeniowych i seminaryjnych liczba studentów wynosi około 20 osób, co gwarantuje dobry poziom organizacyjny prowadzonych zajęć.

Miejsca praktyk studenckich nie budzą zastrzeżeń. Uczelnia przedstawiła listę placówek pedagogicznych, oświatowych, resocjalizacyjnych w których studenci odbywają praktyki. Są one adekwatne do specjalności jakie prowadzi uczelnia. W dużej mierze pracownicy tych instytucji są zatrudniani na umowę zlecenie na wizytowanym kierunku.

Ocena końcowa 5 kryterium ogólnego w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia zapewnia bardzo dobre warunki wszystkim studentom, także niepełnosprawnym, do studiowania w odpowiednio wyposażonych medialnie salach dydaktycznych, a zarazem gwarantuje zaplecze socjalne i udogodnienia dla komunikacji społecznej oraz przemieszczania się osób niepełnosprawnych w budynku. Wszystkie pomieszczenia są bardzo dobrze oznakowane, a dostęp do specjalistycznego księgozbioru w ramach sukcesywnie dokonywanych zakupów sprzyja jakości zdobywanej wiedzy.

6. Badania naukowe prowadzone przez jednostkę w zakresie obszaru/obszarów kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek studiów

Powszechna Wyższa Szkoła Humanistyczna „Pomerania” nie ma prawnego obowiązku prowadzenia badań naukowych w ramach uprawnień do kształcenia na kierunku „pedagogika”, gdyż są to studia zawodowe, I stopnia. Mimo to władze Uczelni stwarzają nauczycielom akademickim możliwość uzyskania finansowego i organizacyjnego wsparcia na prowadzenie przez nich badań naukowych, pokrycie kosztów przewodów doktorskich czy

habilitacyjnych, udział w konferencjach naukowych oraz publikowanie wyników badań. W każdym zakresie zostały opracowane i upowszechnione zasady ubiegania się o takie wsparcie, które odbywa się drogą indywidualnych starań kadry u władz uczelni. Opracowane zostały Zarządzeniem Rektora nr 19/R/2012 z dnia 16.07.2012 r. zasady przygotowywania wniosków i rozliczania dotacji na działalność naukową oraz zasady finansowania w trybie konkursowym badań naukowych lub prac rozwojowych oraz zadań z nimi związanych, służących rozwojowi naukowców”.

Dzięki takim rozwiązaniom znaczące okazało się finansowanie przez uczelnię zadań w obszarze naukowo-badawczym. Jest to udokumentowane w odniesieniu do wydatkowanych środków na organizację konferencji naukowych, jak i wydawanie własnych zeszytów naukowych w ramach serii wydawniczej „Biblioteka PWSH POMERANIA”. Wydany w 2011 roku Zeszyt Naukowy tej serii (nr 3/1p/2011) pt. „Z problemów pedagogiki. Uniwersalność opieki międzyludzkiej” został dedykowany nestorowi polskiej pedagogiki opiekuńczej. Periodyk, który redagował pracownik Uczelni, zawiera zbiór interesujących artykułów monograficznych o wysokiej jakości poznawczej, naukowej. Co ważne, nie zawiera on rozpraw jedynie własnego środowiska pedagogicznego, ale w większej części zostały one przygotowane przez naukowców z innych uczelni w kraju. Czasopismo może być zatem wykorzystywane w procesie kształcenia studentów, jak i w prowadzeniu badań naukowych z pedagogiki opiekuńczej i historii wychowania. Uczelnia finansuje udział pracowników w krajowych i międzynarodowych konferencjach naukowych, ale i w tym przypadku nie opracowano procedur, które w sposób klarowny regulowałyby możliwości aplikowania nauczycieli o środki finansowe. Jeżeli jednak w swojej strategii przewiduje się podjęcie starań o uzyskanie uprawnień do prowadzenia studiów II stopnia, to trzeba będzie ten obszar działalności szkoły uzupełnić o konieczne regulacje.

Nauczyciele akademicki kierunku pedagogika opublikowali 3 monografie, 1 podręcznik, 1 skrypt, 27 artykułów w wydawnictwach krajowych oraz 1 artykuł w wydawnictwie zagraniczne. O aktywności naukowej pracowników świadczy także ich udział w konferencjach naukowych: w konferencjach krajowych – 2 osoby i w konferencjach zagranicznych – jedna osoba. Kierownik Katedry nie wnioskował o nagrody Rektora dla najlepiej ocenionych nauczycieli akademickich. Należy domniemywać, że spowodowane to jest brakiem jasno określonego systemu nagradzania. Podał natomiast do publicznej wiadomości nazwiska trzech najlepiej ocenionych nauczycieli akademickich na posiedzeniu Rady Wydziału Nauk Humanistycznych i Administracji w dniu 31 sierpnia 2012 roku.

Studenci nie biorą udziału w badaniach naukowych.

Ocena końcowa 6 kryterium ogólnego – nie oceniano

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryterium szczegółowego

Uczelnia zasługuje w powyższym zakresie na pochwałę, gdyż nie musi spełniać tego kryterium, a jednak podejmuje się w niej wiele inicjatyw istotnie wspomagających proces prowadzenia badań naukowych szczególnie, że są one wartościowe z racji zorientowania problematyki badawczej na kwestie oświatowe, praktyki pedagogicznej. Organizowanie konferencji naukowych oraz wydawanie własnych publikacji jest istotnym wsparciem nie tylko procesu kształcenia, ale i w rozwoju naukowym nauczycieli akademickich. W budżecie przewidziano też środki na prace naukowo badawcze w Katedrze Pedagogiki oraz pokrycie kosztów przewodów naukowych własnych pracowników.

7. Wsparcie studentów w procesie uczenia się zapewniane przez Uczelnię

- 1) Zasady rekrutacji są przejrzyste, przyjęte uchwałą Senatu PWSH „Pomerania” nr 06/SEN/2012 z dn. 12.05.2012. Kandydaci na studia są przyjmowani bez egzaminów wstępnych, w ramach określonego przez Senat limitu miejsc (dla kierunku „pedagogika” wynosi on 250 osób (100 na studia stacjonarne i 150 na studia niestacjonarne). Limit ten jest adekwatny do infrastruktury dydaktycznej uczelni i zatrudnianej kadry dydaktycznej. O przyjęciu na studia decyduje kolejność zgłaszania oraz złożenie kompletu dokumentów. Pod koniec drugiego semestru studiów następuje wybór przez studentów jednej z czterech specjalności na kierunku.
- 2) system oceny osiągnięć studentów jest zorientowany na proces uczenia się, zawiera standardowe wymagania i zapewnia przejrzystość oraz obiektywizm formułowania ocen;

Przejrzyste wymagania i dokładnie podany przez wykładowcę na pierwszych zajęciach zakres materiału obowiązujący podczas egzaminu/zaliczenia powoduje, że studenci od początku wiedzą, jak będzie wyglądał ich egzamin oraz czego należy się nauczyć, aby uzyskać jak najlepszą notę. W trakcie spotkania z ZO PKA studenci podkreślili, że ich zdaniem egzaminy (zarówno ustne, jak i pisemne) i sposób ich przeprowadzania zapewniają obiektywizm formułowania ocen np. przy egzaminach pisemnych przed egzaminem podawana jest punktacja, a w przypadku egzaminów ustnych podawana jest liczba pytań i określany jest próg, który gwarantuje ocenę pozytywną.

Zdaniem studentów nakład pracy i czas niezbędny do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia nie w każdym przypadku został określony poprawnie. Niektóre przedmioty (szczególnie te, które mają więcej niż 10 punktów ECTS) nie wymagają takiego nakładu pracy, jaki został im przypisany. Studenci wiedzą, że na czas pracy składa się nie tylko uczestniczenie w zajęciach czy nauka do egzaminu, ale także przygotowanie się do zajęć, szukanie niezbędnej literatury czy pisanie prac zaliczeniowych, mimo to, w ich ocenie, w ich planie studiów nie ma przedmiotu, który powinien mieć więcej niż 10 punktów (poza seminarium).

Program zajęć dydaktycznych, w opinii studentów, jest zgodny z grafikiem przedstawionym w sylabusach. Sytuacje, w których zakładany materiał nie jest omówiony na zajęciach zdarzają się sporadycznie.

W ocenie studentów w zajęcia prowadzone są w sposób ciekawy i zachęcający do pogłębiania swojej wiedzy. Zdaniem studentów ułożenie planu studiów jest logiczne, w pierwszych semestrach mają oni przedmioty ogólne, stanowiące fundament, natomiast w kolejnych semestrach więcej jest przedmiotów specjalistycznych, w których uczestnictwo wymaga znajomości podstaw przedmiotu.

- 3) struktura i organizacja programu ocenianego kierunku studiów sprzyja krajowej i międzynarodowej mobilności studentów;

Studenci w ramach kierunku „pedagogika” mają do wyboru 4 specjalności. W ramach wybranej przez siebie specjalności plan zajęć nie przewiduje dodatkowych przedmiotów do wyboru.

Studenci Uczelni nie mają możliwości uczestniczenia w programie Erasmus, w trakcie spotkania z ZO PKA podkreślili oni, że część z nich byłaby zainteresowana taką

wymianą studencką. W opinii studentów wymianie międzynarodowej sprzyja wysoki poziom nauczania języków obcych, podczas zajęć studenci poznają słownictwo pomocne przy komunikowaniu się oraz słownictwo specjalistyczne z zakresu pedagogiki.

Studenci obecni na spotkaniu z ZO PKA nie byli zbyt dobrze zorientowani jeśli chodzi o system punktów ECTS i jego mechanizmy, studenci nie wiedzieli również, jak odczytywać liczbę punktów ECTS przypisaną do danego przedmiotu. Po wyjaśnieniu powyższych kwestii studenci ocenili, że niektóre z przedmiotów liczbę punktów ECTS mają przeszacowaną (por. punkt 7.2.)

- 4) system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów oraz skutecznemu osiągnięciu założonych efektów kształcenia.
- Studenci już na pierwszych zajęciach informowani są, jakie są względem nich wymagania, czego powinni się nauczyć, z jakiej literatury korzystać. W ocenie studentów informacje zawarte w sylabusach są przydatne i pomagają w optymalnym zaplanowaniu nauki. Podczas spotkania z ZO PKA studenci zwrócili także uwagę, że plan zajęć zmieniany jest często i niejednokrotnie zdarzało się, że o zmianie zajęć dowiadawali się dzień przed planowanymi zajęciami. Należy jednak podkreślić, że terminy egzaminów znane są odpowiednio wcześniej, a harmonogram sesji podawany jest z odpowiednim wyprzedzeniem.
 - Studenci uczestniczący w seminarium dyplomowym podkreślili, że mają wpływ na wybór promotora oraz tematyki, z zakresu której będzie pisana ich praca dyplomowa. Prowadzący seminaria są, w ocenie studentów, bardzo przyjaźnie nastawieni do studentów, służąc radą i pomocą. Możliwy jest z nimi kontakt zarówno podczas dyżurów, wyznaczonych w planie konsultacji, czy też za pośrednictwem poczty elektronicznej. (dotyczy to także pozostałych wykładowców).
 - Studenci mają możliwość korzystania ze zbiorów nie tylko uczelnianej biblioteki, ale także biblioteki miejskiej w Chojnicach. Od początku roku akademickiego 2012/2013 studenci Uczelni mają także dostęp do Wirtualnej Biblioteki Nauki, dzięki czemu mają możliwość nieodpłatnego korzystania z polskich i światowych publikacji naukowych. W ocenie studentów zasoby biblioteki spełniają ich oczekiwania, znajdują się w niej książki, które wymieniane są w spisie literatury podstawowej zamieszczonym w sylabusach przedmiotowych.
 - Studenci kierunku „pedagogika” mają obowiązek odbycia praktyk w wybranych instytucjach związanych ze studiowanym kierunkiem. Istnieje możliwość samodzielnego znalezienia miejsca praktyki, po uprzedniej zgodzie osoby odpowiedzialnej za praktyki studenckie. Studenci bardzo pozytywnie wypowiadali się o możliwości tego rodzaju praktyk. Zwracali uwagę, że jest to czas, w trakcie którego mogą wykorzystać wiedzę teoretyczną w praktyce. Osoby, które pracują w odpowiednich instytucjach mogą mieć zaliczone praktyki studenckie na podstawie zaświadczenia z zakładu pracy.
 - Uczelnia wspiera rozwój naukowy studentów. Na jej terenie działają koła naukowe – m.in. Koło Młodych Pedagogów. Członkowie KMP uczestniczą między innymi w warsztatach metodycznych, konferencjach naukowych, imprezach środowiskowych, spotkaniach kulturalnych. Do działań wspierających rozwój studentów zaliczyć także

należy organizowanie warsztatów i szkoleń dla studentów, w trakcie których mogą pogłębiać swoją wiedzę zdobytą podczas studiów.

- Studenci przyznali, że dużą motywację do nauki stanowi dla nich Stypendium Rektora. Wskazali jednak, że zróżnicowana jest skala trudności związana z jego uzyskaniem. Stypendium Rektora dostaje bowiem 10% studentów danego kierunku, bez podziału na specjalności, a nie zawsze stopień trudności zaliczeń i egzaminów jest taki sam w poszczególnych semestrach dla poszczególnych specjalności. Motywacją dla studentów jest także nagradzana aktywność podczas zajęć, zaangażowanie w projekty i ćwiczenia.
- Studenci mają także zagwarantowany dostęp do wszystkich form pomocy materialnej wskazanych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym. Wszelkie informacje dotyczące ww. pomocy dostępne są na stronie internetowej Uczelni, do pobrania są także niezbędne dokumenty i wnioski do wypełnienia. Studenci są poinformowani i upływających terminach, w których należy składać odpowiednie podania i wnioski. Studenci mają możliwość odwołania się od decyzji (w trybie zgodnym z art. 107 kpa). Skład komisji stypendialnej jest zgodny z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym.
- Rozwój społeczny i kulturalny studentów jest również zapewniony. Studenci uczestniczą w akcjach charytatywnych (m.in. zbiórka dla Domu Dziecka w Czuchowie), organizują spotkania, integracyjne imprezy uczelniane. W 2013 roku zainaugurowano także cykl Debat Uczelni, gościem pierwszego spotkania był Przewodniczący Sojuszu Lewicy Demokratycznej.
Na terenie Uczelni wydawany jest kwartalnik „Żak”, w którym publikowane są opisy najważniejszych wydarzeń z życia Uczelni, studenci mają możliwość pisanie i publikowania w nim również swoich tekstów.
- Podczas spotkania z ZO PKA studenci wypowiadali się bardzo pozytywnie zarówno o systemie opieki naukowej, dydaktycznej i materialnej, jak i ogólnej atmosferze panującej na Uczelni. Podkreślali, że w ich ocenie poziom zajęć jest bardzo wysoki, a liczne praktyki i warsztaty sprawiają, że mają oni bardzo wiele możliwości pogłębiania swojej wiedzy.
- Wnioski i skargi zgłaszane przez studentów często rozpatrywane są na bieżąco, bez konieczności występowania na oficjalną drogę. Studenci często przychodzą na dyżury do wykładowców, władz Uczelni, przedstawiają swoje problemy czy postulaty i starają się wspólnie wypracować rozwiązanie satysfakcjonujące obie strony. Studenci podkreślili, że cenią profesjonalizm i doświadczenie swoich wykładowców. Wyrazili także przekonanie, że po skończeniu studiów ich sytuacja na rynku pracy będzie znacznie lepsza.
- Studenci stanowią odpowiedni procent członków organów kolegialnych. Opiniują i biorą udział w konsultacjach dotyczących planów i programów studiów. Opinia na temat planów i programów studiów przedstawiana jest na piśmie.
- W grudniu 2012 roku przez Samorząd Studencki została przeprowadzona ankieta dotycząca zadowolenia studentów z warunków nauki. Odpowiedzi studentów przedstawione w opracowaniu ankiety (ankiety zostały zniszczone) wskazują, że studenci są z odpowiednim wyprzedzeniem informowani o terminach egzaminów i

zaliczeń, że zaliczenia i egzaminy oceniane są według czytelnych zasad. Wskazali oni również, że nie dostrzegają żadnych nieprawidłowości w procesie kształcenia.

Ocena końcowa 7 kryterium ogólnego⁴ w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

- 1) Rekrutacja na kierunek pedagogika studia pierwszego stopnia przebiega bez zastrzeżeń.
- 2) System oceniania zorganizowany jest w sposób, który zapewnia obiektywizm oceniania. Kryteria oceny są znane studentom wcześniej, zakres materiału podawany jest do wiadomości studentów.
- 3) Uczelnia ma wprowadzony system punktów ECTS. Studenci nie mają możliwości wyjazdu na stypendium Erasmus.
- 4) System pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej sprzyja rozwojowi studentów. Zarówno infrastruktura dydaktyczna jak i opieka naukowa wpływa na możliwości rozwoju studentów.

8. Jednostka rozwija wewnętrzny system zapewniania jakości zorientowany na osiągnięcie wysokiej kultury jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów.

- 1) Jednostka wypracowała przejrzystą strukturę zarządzania kierunkiem studiów oraz dokonuje systematycznej, kompleksowej oceny efektów kształcenia; wyniki tej oceny stanowią podstawę rewizji programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów,

System zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia na Wydziale Nauk Humanistycznych i Administracji początkowo działał w oparciu o Uczelniany System Zapewnienia Jakości Kształcenia w PWSH „Pomerania” w Chojnicach stanowiący Załącznik nr 1 do Zarządzenia Rektora Nr 25/R/2009 z dnia 18 września 2009r. w sprawie wprowadzenia uczelnianego systemu zapewnienia jakości kształcenia w PWSH „Pomerania” w Chojnicach. Tworzenie uczelnianego systemu zapewniania i doskonalenia jakości kształcenia zostało zapoczątkowane powołaniem przez Rektora Zarządzeniem Nr 23/R/2009 z dnia 01 września 2009r. Zespołu ds. Kryteriów Oceny Jakości Kształcenia w PWSH „Pomerania”. W celu dostosowania zakresu działań projakościowych uczelni do zmian określonych reformą szkolnictwa wyższego, w miejsce Zespołu, została utworzona Uczelniana Rada ds. Jakości i Programów Kształcenia (Zarządzenie Nr 03/R/2012 z dnia 13 stycznia 2012r. Rektora w sprawie utworzenia Uczelnianej Rady ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Wydziałowych Komisji ds. Jakości Kształcenia oraz określenia zakresu ich działania). Istotnym zadaniem Rady jest wspomaganie podejmowanych przez Rektora działań o charakterze koncepcyjnym i organizacyjnym oraz koordynacja przedsięwzięć zmierzających do zapewnienia i podnoszenia jakości kształcenia w Uczelni. Uczelniana Rada gromadzi i przetwarza informacje dotyczące systemu, monitoruje doświadczenia innych szkół wyższych w zakresie jakości kształcenia, organizuje szkolenia i seminaria dotyczące zagadnień jakości kształcenia oraz uczestniczy we wprowadzaniu systemu antyplagiatowego Plagiat.pl. Członkowie Rady uczestniczą w przygotowaniu uczelnianego systemu badania warunków kształcenia oraz systemu ankietowania studentów. Następnym krokiem w tworzeniu uczelnianego systemu było powstanie struktury organizacyjnej w postaci Wydziałowych Komisji ds. Jakości i Programów Kształcenia. Obecnie struktura organizacyjna Uczelnianego Systemu Zapewnienia Jakości System przedstawia się następująco:

1. Uczelniana Rada ds. Jakości i Programów Kształcenia, której celem jest:

a) podejmowanie działań na rzecz wdrożenia nowych planów studiów i programów kształcenia oraz zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, w szczególności opracowanie i przedstawienie Rektorowi wniosków i projektów dotyczących: polityki określającej cele i strategię wdrażania kierunków oraz planów studiów i programów kształcenia, zasad i harmonogramu wdrożenia nowych planów studiów i programów kształcenia oraz formularza opisu przedmiotu (sylabusu), zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, zatwierdzania, monitorowania i okresowego przeglądu planów studiów i programów kształcenia, zasad zapewnienia jakości kadry dydaktycznej, zasad monitorowania, przeglądu i podnoszenia poziomu zasobów dydaktycznych,

b) opracowanie formularza sprawozdania z oceny własnej dla jednostek organizacyjnych Uczelni, wskazuje termin sporządzenia sprawozdania, zakres ewaluacji oraz kryteria, według których dokonywana jest ocena jakości kształcenia w danym roku akademickim,

c) dokonywanie analizy sprawozdań z oceny własnej, sporządzonych przez jednostki organizacyjne Uczelni oraz sporządzanie sprawozdania na temat jakości kształcenia na Uczelni i przedstawianie go Rektorowi,

d) sporządzanie i przedstawianie Rektorowi semestralnego sprawozdania ze swojej działalności.

2. Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia, których zadaniem jest:

a) opiniowanie przed uchwaleniem przez Senat każdego nowego kierunku, planów studiów i programów kształcenia przedstawionych przez Przewodniczącego Komisji,

b) sporządzanie sprawozdania z oceny własnej, stanowiącej wynik weryfikacji zakładanych efektów kształcenia zgodnych z Regulaminem studiów i harmonogramem sesji egzaminacyjnych i poprawkowych.

c) opracowanie planów i harmonogramów działań naprawczych,

d) inicjowanie działań projakościowych,

e) sporządzanie i przedstawianie rocznych sprawozdań ze swojej działalności Dziekanowi i Radzie.

3. Zespoły Kierunkowe, które w szczególności:

a) opracowują nowy plan studiów i program kształcenia zgodnie z wymogami prawa oraz przedstawiają go Komisji,

b) dokonują wstępnej analizy ankiet studenckich,

c) dokonują okresowego przeglądu planu studiów i programu kształcenia danego kierunku,

d) prowadzą badania skuteczności procesu kształcenia oraz metod weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia przez studentów,

e) propagują dobre wzorce (praktyki) dydaktyczne,

f) przedstawiają propozycje do utworzenia Uczelnianego Katalogu Przedmiotów,

g) sporządzają i przedstawiają roczne sprawozdania ze swojej działalności Dziekanowi oraz Komisji.

Wydziałowa Komisja Jakości Kształcenia powołała w swojej strukturze zespół kierunkowy na kierunku „pedagogika”, którego zadaniem jest dwupoziomowa analiza procesu odsiewu studentów. Na pierwszym poziomie jest on monitorowany w ramach procesu odwoławczego od wyników egzaminu, kiedy to oceniane i analizowane są przez dziekana i kierowników katedr egzaminy poprawkowe, komisyjne i kierowane przez studentów w tej sprawie wnioski. Na drugim poziomie dokonuje się analizy skali odsiewu, biorąc pod uwagę ocenę przebiegu sesji egzaminacyjnych. W przypadku stwierdzenia szczególnie dużej liczby ocen niedostatecznych przeprowadzana jest analiza wyjaśniająca z udziałem egzaminatora i kierownika katedry. Wnioski z analizy przyczyn odsiewu wyciąga dziekan Wydziału.

Istotnym ogniwem w systemie zapewniającym jakość kształcenia jest dokonywanie weryfikacji etapowych (kolokwia, eseje, projekty) oraz końcowych osiągnięć studentów (zaliczenia, egzaminy). Zasady ich weryfikacji są określone w Regulaminie studiów, natomiast dotyczące etapowych osiągnięć studentów ustalane są pomiędzy wykładowcami oraz studentami, w sposób określony w Regulaminie oraz kartach przedmiotu. Kadra dydaktyczna stosuje następujące metody weryfikowania etapowych osiągnięć studentów: śródroczne sprawdziany ustne lub pisemne, końcowe sprawdziany ustne lub pisemne, zaliczenie na podstawie opracowanego projektu lub diagnozy i egzamin w formie pisemnej lub ustnej. Znajduje to odzwierciedlenie w sylabusach poszczególnych przedmiotów, jak i w przedłożonej do wglądu dokumentacji. Zaliczenie ćwiczeń odbywa się na podstawie udziału w zajęciach, wyników kolokwii, opracowanie casusów, eseju na wskazany przez prowadzącego temat. W przypadku wykładu z ćwiczeniami zaliczenie przedmiotu oznacza zaliczenie towarzyszących wykładowi ćwiczeń oraz zdanie egzaminu z całego materiału. Warunkiem koniecznym dopuszczenia do egzaminu jest wcześniejsze zaliczenie ćwiczeń na ocenę.

Dane egzaminacyjne przedstawiane są w odrębnych zestawieniach tabelarycznych, w których odnotowany jest rozkład ocen w stosunku do liczby egzaminowanych studentów. Przykładowo, najlepiej przedstawia się to w przypadku danych egzaminacyjnych studentów I roku w doniesieniu do przedmiotu socjologia wychowania, a na II roku w ramach przedmiotu: „Historia wychowania” i „Teoretyczne podstawy kształcenia”, gdzie rozkład ocen jest niemalże zgodny z krzywą Gaussa. Natomiast wystawione oceny w odniesieniu do większości przedmiotów mają mniej wiarygodny rozkład, bowiem w przypadku takich przedmiotów, jak „pojęcia i systemy pedagogiczne”, „psychologia rozwojowa”, „emisja głosu”, „metodyka pracy opiekuńczo-wychowawczej” w 70-90% stanowią oceny bardzo dobre.

Z analizy sesji letniej dyplomowania w PWSH Pomerania w roku 2012, na kierunku pedagogika wynika, że dotyczyła ona 4 egzaminów i 5 zaliczeń z oceną. Średnia ocen ze wszystkich przedmiotów kończących się egzaminem wyniosła 4,37. Najwyższą średnią osiągnęli studenci na egzaminie z psychologii rozwojowej (4,9) i socjologii wychowania (3,5). W 18 przypadkach studenci nie zdali egzaminu, uzyskując oceny ndst. Stanowi to 4,9% wszystkich ocen z egzaminów. Średnia ocen z przedmiotów kończących się zaliczeniem na I roku pedagogiki wyniosła 4,45. Taka analiza dotyczy każdego rocznika i skupia się tylko i wyłącznie na średniej ocen oraz podaniu liczby studentów, którzy nie zdali egzaminów. Nie wiadomo, z jakich przedmiotów nie uzyskali pozytywnej oceny i jakie są tego powody. W analizie sesji jest też poruszony problem dyplomowania studentów. Wskazuje się na to, ilu studentów nie przystąpiło do egzaminu w terminie czerwcowym (26 osób, 26,6%) wskazując ogólnikowo, że było to wynikiem „różnych przyczyn”. Nie wiadomo, co się pod tym kryje. Oceny egzaminu dyplomowego są zróżnicowane (15 – bdb, 26 – db+; 29 – db; 3 – dst.)

Istotną rolę w zapewnieniu jakości kształcenia odgrywają „tutorzy”, którzy są powoływani przez Dziekana dla studentów I roku, a ich zadania są regulowane Zarządzeniem Dziekana (Nr 01/D/2012). Obowiązkiem tutora jest pomaganie studentom w sprawach organizacyjnych, informowanie o przesłankach prawnych, jakie są istotne dla poprawnej realizacji toku studiów, inicjowanie i organizacja wyborów starosty roku oraz rozwiązywanie bieżących problemów studentów. Co ważne, a potwierdzali to także studenci, zapewniony jest z ich opiekunami dostęp zarówno w trakcie dyżurów, jak i w systemie APR (wirtualny dziekanat) poprzez pocztę elektroniczną. Za zgodą nauczycieli udostępniane są studentom numery ich telefonów komórkowych. Z chwilą zapisania się do grupy seminaryjnej funkcję tutora wykonuje promotor.

Zostało zawarte porozumienie z Plagiat.pl Sp. z o.o., na mocy którego uczelnia może wykorzystać 125 licencji o łącznej pojemności 18.750.000 znaków. System dokonuje porównania treści badanych prac dyplomowych studentów. W roku 2011/2012 na kierunku pedagogika sprawdzono 87 losowo wybranych prac spośród 126 złożonych. W żadnej z dotychczasowych prac nie stwierdzono plagiatu.

W uczelni jest prowadzony systemowo proces oceniania jakości kształcenia przez studentów w formie wypełniania przez nich ankiet. Niestety nie można poddać ich analizie, gdyż - jak stwierdził dziekan - zostały komisyjnie zniszczone. Można było zatem dokonać oceny zestawień liczbowych, które – niestety – nie zawierały żadnych opinii jakościowych. Na kierunku pedagogika przeprowadzone zostały w roku akademickim 2011/2012 wszystkie zaplanowane i wymagane badania ankietowe dotyczące oceny nauczycieli przez studentów. Ocenie poddano pracę 32 nauczycieli akademickich. Wyniki badań ankietowych podano do wiadomości na posiedzeniu Rady Wydziału NH i A w dniu 31 sierpnia 2012 roku. Poziom pracy nauczycieli akademickich został oceniony wysoko. W ocenie studentów szczególnie wysoko ocenione zostały następujące elementy: zasób wiedzy (4,8), stopień przygotowania zajęć (4,7) oraz sposób realizacji zajęć (4,6). Ocena jest jakościowa: wyjątkowo pozytywna, pozytywna, pozytywna z uwagami, negatywna, wyjątkowo negatywna.

Przeprowadzona przez zespół analiza ankiet w zakresie zadowolenia absolwenta PWSH dotyczyła obszarów: - organizacja studiów; warunki realizacji kształcenia; promocja uczelni; skuteczność kształcenia. W związku z brakiem oryginalnie wypełnionych kwestionariuszy można wnioskować na podstawie przedłożonej Notatki z dn. 16 grudnia 2012 r. o tym m.in., że

- plan zajęć był w miarę możliwości dostosowany do potrzeb i wymagań rynku pracy (śr. 4,7).
- liczebność grup ćwiczeniowych sprzyjała prawidłowemu przyswajaniu wiedzy (śr. 4,7)
- dokumenty praktyk były wydawane w terminie zgodnym z potrzebami studentów (śr. 4,9)

Nie wiemy jednak, co to oznacza? Kto był respondentem?

W obszarze „warunki realizacji kształcenia” średnia ocen studentów przedstawia się następująco:

- system stypendialny był prawidłowo realizowany i kontrolowany (4,7)
- władze uczelni wykazywały życzliwy stosunek do studentów, oferując im zawsze pomoc (4,8)
- pracownicy dziekanatu to osoby kompetentne i kulturalne (4,7)
- obsługa w dziekanacie studentów była sprawna (4,7)
- warunki lokalowe uległy poprawie i są zadowalające (4,8)

- sale są odpowiednio wyposażone w sprzęt multimedialny (4,6)
- w uczelni panowała przyjazna atmosfera (4,8)

W obszarze obejmującym promocję uczelni, średnia ocen jest następująca:

- wewnętrzny obieg informacji w uczelni (m.in. e-dziekanat, tablice informacyjne) jest efektywny (4,6)
- reklama uczelni na lokalnym i regionalnym rynku jest wystarczająca (4,4)
- wydawane przez uczelnię ulotki są ciekawe i zachęcające (4,7)
- strona internetowa uczelni zawiera aktualne i wyczerpujące informacje (4,6)

W obszarze – „skuteczność kształcenia” średnia studenckich ocen jest następująca:

- odbyte studia dobrze przygotowały do pracy lub kontynuowania nauki na studiach II stopnia (4,6) Tu zwracam uwagę na złą konstrukcję tej kategorii pytania, bowiem zawiera ona w pomiarze dwa efekty, a zatem nie wiadomo, którego z nich dotyczy ta średnia;
- dzięki ukończonym studiom będzie umiał znaleźć źródła informacji naukowej i odpowiednio je wykorzystać w dalszym kształceniu i samokształceniu (4,7)
- dzięki ukończonym studiom będzie umiał samodzielnie wykonywać powierzone zadania, rozwiązywać problemy i komunikować się (4,7)

Jak stwierdził JM Rektor po 30 dniach dokumenty będące przedmiotem analizy i oceny są niszczone. Nie ma możliwości sprawdzenia, czy dane w Notatkach sporządzonych przez Komisję są wiarygodne. Nie ma w analizie przeprowadzonego sondażu wśród absolwentów podziału danych o respondentach w zależności od kierunku studiów. Nie wiadomo zatem, w jakim zakresie obejmuje ona także absolwentów kierunku „Pedagogika” i czy w ogóle ich obejmuje.

Do arkusza „Oceny pracownika i jej uzasadnienia” za okres od 1.010.2010 do 12.01.2013 jest załączony „Protokół z hospitacji zajęć pracowników uczelni”. W kryteriach oceny uwzględniono nazwę przedmiotu hospitowanych zajęć, formę dydaktyczną, formalną ocenę zajęć (punktualność ich rozpoczęcia, sprawdzenie obecności studentów, pomoce dydaktyczne, sposób prowadzenia zajęć i dostosowanie tematu do jego prezentacji), ocenę merytoryczną (zgodność treści zajęć z programem kształcenia, stopień realizacji celów kształcenia, stopień kompetencji merytorycznych, reakcje słuchaczy oraz ewentualne uwagi godne podkreślenia, postrzeżenia krytyczne i wnioski oraz zalecenia.

W roku 2011/2012 w Powszechnej Wyższej Szkole Humanistycznej "Pomerania" w Chojnicach na kierunku PEDAGOGIKA zaplanowano sześć hospitacji. Jak odnotowuje się to w „Notatce” – „Nie zrealizowano żadnej, ze względu na długotrwałą chorobę (a tym samym zwolnienie lekarskie) osoby wyznaczonej do przeprowadzenia hospitacji - prorektora PWSH”.

Niezależnie od tego jest też w dokumentacji pracownika „Arkusze okresowej oceny nauczyciela akademickiego”, który obejmuje działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną, jest dobrze skonstruowany. Na przyszłość część Arkusza oceny działalności naukowej powinna zostać skorygowana, by objęła artykuły opublikowane w czasopiśmie z możliwością odnotowania danych bibliograficznych tych publikacji, a nie jedynie podania liczby punktów.

Przestrzegana jest procedura zatwierdzania tematów prac dyplomowych. Wprowadzono zasadę zatwierdzania tematów prac dyplomowych przez kierowników katedr. Zwraca się w niej uwagę na zgodność tematyki z kierunkiem studiów oraz wybraną przez studenta specjalnością. Tematy prac dyplomowych ostatecznie zatwierdza Rada Wydziału. Liczbę grup i nazwiska promotorów określa Uchwała Senatu. Kierownicy Katedr w porozumieniu z

promotorami opracowują kalendarz obron, który zostaje podany do wiadomości studentów. Analizując przebieg dyplomowania w roku akademickim 2011/2012 nie stwierdzono uchybień odnośnie doboru recenzentów (mają odpowiednie kompetencje i doświadczenie).

Analizowane wyrywkowo przez Zespół Kierunku „Pedagogika” recenzje 20 prac dyplomowych wykazały w większości przypadków szczegółowe uzasadnienie wystawionej oceny. W siedmiu przypadkach recenzje były mniej wnikliwe, w dwóch przypadkach miały charakter opisowy. Jeżeli chodzi o zbieżność ocen promotora i recenzenta to sytuacja wygląda następująco w zakresie w/w dwudziestu prac:

- w 5 przypadkach była to różnica 1 oceny
- w 6 przypadkach była to różnica ½ oceny
- w 9 przypadkach były to takie same oceny

Wynika z tego, że recenzje promotora i recenzenta w zdecydowanej większości w sposób wysoce zbieżny oceniły pracę studenta. Wnioski z weryfikacji przedstawiono na posiedzeniu Rady Wydziału 31 sierpnia 2012 r.

- 2) w procesie zapewniania jakości i budowy kultury jakości uczestniczą pracownicy, studenci, absolwenci oraz inni interesariusze zewnętrzni.

Wydział realizuje Strategię (Uchwała Rady Wydziału nr 06/I/2012), która zbieżna jest z misją (Uchwała Senatu nr 25/SEN/2009) oraz strategią PWSH Pomerania w Chojnicach (Uchwała Senatu nr 03/SEN/2011) celem zapewnienia właściwej jakości kształcenia. Bierze przy tym pod uwagę także oczekiwania lokalnego rynku pracy. Zarządzeniem nr 3/R/2012 Rektora PWSH „Pomerania” powołano Uczelnianą Radę ds. Jakości i Programów Kształcenia oraz Wydziałowe Komisje ds. Jakości Kształcenia (szczegółowy opis zadań przedstawiono powyżej). Konsekwencją tego było powołanie przez Rektora Zespołu ds. Wyceny Punktowej Efektów Kształcenia. Wewnętrzny System Zarządzania Jakością (WSZJ) został tak skonstruowany, by obejmował wszystkie ogniwa kształcenia od poziomu ogólnouczelnianego do jednostek organizacyjnych, w których prowadzone jest kształcenie na danym kierunku studiów. Każdą z powołanych struktur kieruje osoba pełniąca kluczowe funkcje kierownicze oraz partycypują w nich przedstawiciele poszczególnych grup pracowniczych i studentów. Na poziomie uczelnianym odpowiedzialnym za jakość kształcenia jest prorektor ds. kształcenia, natomiast na poziomie wydziału rolę tę pełni dziekan oraz Przewodniczący Wydziałowej Komisji Jakości Kształcenia. Rada Wydziału (organ kolegialny) zatwierdza plany i programy studiów prowadzonych w ramach poszczególnych kierunków. W uczelni jest Harmonogram przedsięwzięć Wydziałowej Komisji do Spraw Jakości Kształcenia PWSH na rok 2012/2013, który obejmuje powołanie zespołów kierunków, przyjęcie harmonogramu działań na semestr.

W dokumentacji PWSH jest też „Notatka” dotycząca ankiety pracodawców na temat „Ocena pracy absolwenta PWSH Pomerania w roku 2011-2012”, która została sporządzona 16 grudnia 2012. Na pytania odpowiedziało 42 pracodawców, z których 36% prowadzi swoją działalność na terenie Chojnic. Nie wiadomo, kim są pracodawcy i kim są absolwenci (np. jaki ukończyli kierunek studiów), którzy wypowiadali się w ankiecie.

Ankieta dotyczyła:

1. obszaru zgodności zatrudnienia (czy absolwent został zatrudniony na stanowisku zgodnym z ukończonym kierunkiem studiów, czy w ocenie pracodawcy absolwent

ma predyspozycje do wykonywania pracy na zajmowanym stanowisku – 4.7; czy w miarę możliwości placówka będzie zatrudniała absolwentów PWSH – 4.5

2. kompetencji absolwenta – absolwent wykazuje się znajomością podstawowej wiedzy teoretycznej – 4.7; potrafi trafnie zastosować wiedzę teoretyczną w praktycznym działaniu – 4.6; jest osobą kompetentną – 4.7; wysoko oceniam pracę absolwenta – 4.7
3. mobilności absolwenta – wykazuje się inicjatywą i zaangażowaniem – 4.6; poszerza swoją wiedzę i doskonali ją zapoznając się z nowościami naukowymi i rynkowymi – 4.7; jest otwarty na nowe wyzwania i obowiązki – 4.8; jest zainteresowany dalszym doszktałceniem 4.9
4. osobowości absolwenta – cechuje go punktualność i zdyscyplinowanie 4.9; jest pracownikiem odpowiedzialnym 5.0; jest osobą komunikatywną 4.8.

Tabela nr 1 Ocena możliwości realizacji zakładanych efektów kształcenia.

Zakładane efekty kształcenia	Program i plan studiów	Kadra	Infrastruktura dydaktyczna/biblioteka	Działalność naukowa	Działalność międzynarodowa	Organizacja kształcenia
Wiedza	+/-	+	+			+/-
Umiejętności	+/-	+	+			+/-
kompetencje społeczne	+/-	+	+			+/-

Ocena końcowa 8 kryterium ogólnego - w pełni

Syntetyczna ocena opisowa stopnia spełnienia kryteriów szczegółowych

Podjęmowane działania na rzecz zapewnienia wysokiej jakości kształcenia na kierunku pedagogika są właściwe, przejrzyste, prowadzone systematycznie i kompleksowo uwzględniając oceny i analizy osiąganych efektów kształcenia. Obejmują one także ocenę mechanizmów, które służą monitorowaniu i doskonaleniu programu kształcenia, Brak jakościowych danych na temat monitorowanego systemu jakości utrudnia weryfikację jego dotychczasowej skuteczności w diagnozowaniu słabych stron procesu kształcenia. Nie ma jedynie wypracowanych metod informowania całej społeczności akademickiej o wynikach monitorowania jakości procesu kształcenia i uzyskiwanych efektach kształcenia oraz wprowadzanych zmianach. Arkusze ewaluacji powinny być archiwizowane, jeśli nie w wersji papierowej, to w formie elektronicznej z pełną adnotacją informacji opisowych o warunkach kształcenia i ich ocenie przez studentów i interesariuszy. Istnieją również pewne braki w systematyczności procesu ankietyzowania.

9. Podsumowanie

Tabela nr 2 Ocena spełnienia kryteriów oceny programowej

L.p.	Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
		wyróżniająco	w pełni	znaczaco	częściowo	niedostatecznie
1	koncepcja rozwoju kierunku		X			
2	cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji			X		

3	program studiów			X		
4	zasoby kadrowe		X			
5	infrastruktura dydaktyczna		X			
6	prowadzenie badań naukowych¹					
7	system wsparcia studentów w procesie uczenia się		X			
8	wewnętrzny system zapewnienia jakości		X			

W ocenianej jednostce, na kierunku pedagogika możliwość osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia oraz zapewnienie odpowiedniej jakości kształcenia może być w znaczący sposób zapewniona.

Obszarem ocenianym w pełni pozytywnie i nie wzbudzającym zastrzeżeń jest dobra kadra i zapewnienie minimum kadrowego dla wizytowanego kierunku, bardzo dobra infrastruktura uczelni oraz wsparcie studentów przez uczelnię. Pozytywnie należy ocenić też przyjętą misję i strategię Uczelni, jak i współpracę z interesariuszami zewnętrznym. Zastrzeżenia budzi natomiast:

- Brak sylabusów przedmiotów na drugi i trzeci rok kształcenia.
- Braki w systemie weryfikacji efektów kształcenia oraz weryfikacji i treści samodzielnej pracy studenta
- Braki w dokumentacji WSZJK (ankiety oceny studenckiej zostały przez uczelnię zniszczone)

W celu usunięcia w/w nieprawidłowości zaleca się:

- Przygotowanie pełnej dokumentacji toku studiów dla II i III roku
- Sporządzenie spójnego systemu weryfikacji efektów kształcenia i samodzielnej pracy studenta
- Opracowanie procedury przechowywania dokumentacji WSZJK

¹ Ocena obligatoryjna jedynie dla studiów II stopnia i jednolitych magisterskich.

Uczelnia po otrzymaniu raportu natychmiast wprowadziła procedurę przechowywania dokumentacji, uzupełniła dokumentację toku studiów, oraz sporządziła procedurę weryfikacji efektów kształcenia. Tym samym najważniejsze uwagi krytyczne komisji akredytacyjnej zostały uwzględnione. Takie działania pozwalają na podniesienie oceny kryterium 3 i 4 ze znacząco na ocenę w pełni.

Tabela nr 3

Kryterium	Stopień spełnienia kryterium				
	Wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
cele i efekty kształcenia oraz system ich weryfikacji		X			
program studiów		X			